

היבטים לשוניים בפרשת וזאת הברכה פג¹

דקדוקי מילים וטעמים וחלקם בעלי שינוי משמעות והדרכה לקורא בקריאות חג הסוכות ובפרשת וזאת-הברכה וחתן בראשית ובהפטרה וגם בקריאת התורה של שמיני עצרת וההפטרה

קריאה לחג ראשון (בחר"ל גם בחג שני) ויקרא כב לג:

כג ב **דְּבַר**: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: שתי הפעמים הראשונות מוטעם בגרשיים ושתי הפעמים האחרונות בתביר

מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם באל"ף, כן הדבר בהמשך הפרשה

כג ג **תַּעֲשֶׂה**: העמדה קלה בתי"ו שלא יישמע כפתח

כג ד עליית שני

כג טו עליית שלישי

כג יז **מְמוֹשְׁבְּתֵיכֶם**: טעם קדמא מעל הבי"ת. ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברה זו.

תְּבִיאָה: דגש חזק באל"ף. **שְׁתִּים**: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא

כג כב **וּבְקֶצְרָכֶם**: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. **לַעֲנִי**: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג כג עליית רביעי

כג כז **בְּעֶשְׂרֹה**: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג ל **וְהָאֲבֹדְתִי**: הטעם בתי"ו מלרע. העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה

כג לב **שִׁבְתְּכֶם**: התי"ו בשוא נע

כג לג עליית חמישי

כג לח **שִׁבְתָּתָהּ וּמִלֶּבֶד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלֶּבֶד... וּמִלֶּבֶד כָּל-נְדִבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ**: כל הדגשות בתוך המילה בשוא נע

הפטרת חג ראשון זכריה יד עד הסוף:

ב **הַבָּתִּים**: הטעמה משנית בבי"ת

ח **וּבְחֶרֶף** הבי"ת בקמץ²

יא **וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ**: טעם נסוג אחור ליר"ד. **יְהִי-עוֹד**: געיה ביר"ד הראשונה

יג **מְהוֹמַת-ה'**: געיה בה"א

יח **וְאִם-מִשְׁפַּחַת**: יש להקפיד על הפרדת התיבות. **בָּאָה**: במלרע

כא **בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה**: בשתי התיבות הבי"ת בחירק מלא והיר"ד אינה נשמעת

הפטרת יר"ט שני לבני חר"ל:
מלכים א ח

ב **בְּחָג**: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

ד **וְהַלּוֹים**: כבכל מקום הלמ"ד רפויה בשוא נח. במדויקים אין געיה בה"א

¹ נקראת בשנת פג, והיא ממשיכה ומסיימת את פרשות שנת פב.

² חריג, אך כן הוא בכתר ארם צובה ולנינגרד.

ז פֶּרְשִׁים: שִׁי"ן שמאלית. וַיִּסְכּוּ הכ"ף דגושה. מְלַמֵּעָה: כבכל מקום הלמ"ד הראשונה רפויה בשוא נח

ח וַיִּהְיוּ שָׁם: טעם נסוג אחור ליר"ד הראשונה

יח הִטִּיבָת: בב"ת יש זקף קטון, לא זקף גדול

קריאת חול המועד סוכות, מפטיר שמיני עצרת ושמחת תורה, במדבר כ לה:

יש לשים לב להבדלים הדקים בין המקראות, פעמים עם וא"ו החיבור ופעמים ללא (לה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, מִנְחָתָהּ, מִנְחָתָם), לפעמים בלשון יחיד ולפעמים בלשון רבים (לג בְּמִסְפָּרָם בְּמִשְׁפָּטָם)

קריאה לשבת חול המועד

מגילת קהלת:

א ז שֶׁהִנָּחִלִים: מהפך בשי"ן כטעם משנה

א ט וְמָה-שֶׁנֶּעֱשֶׂה: אין מתיגה זקף (דרבן), תיבת וְמָה מוקפת למילה שאחריה

א יז הוֹלֵלוּת: למ"ד שניה בחולם לא בשורק, יש מגילות שיש וי"ו אחרי הלמ"ד ועלולים לקרוא "הוללות".

וְשִׁכְלוּת: שִׁי"ן שמאלית

א יח רָב-כַּעַס: הר"ש בקמץ קטן

ב א אֲנִסְכָּה: הסמ"ך בשוא נע

ב ב לְשִׁחּוֹק: שִׁי"ן שמאלית

ב ז הִיָּה לִי: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה, כן הדבר גם בהמשך בפסוק

ב ח שָׁרִים וְשָׂרוֹת: שִׁי"ן ימנית

ב ט עֲמָדָה לִי: טעם נסוג אחור לעי"ן והמ"ם אחריה

בשוא נע

ב יא וּפָנִיתִי אֲנִי: אֲנִי בחטף פתח והטעם בנר"ן וכן הדבר בפסוק הבא. בהמשך, האל"ף קמוצה ומוטעמת.

וּבְעַמְלִ: העמדה קלה בב"ת בסגול המורה על מיועד

ב יג וְרֵאִיתִי אֲנִי: האל"ף קמוצה ומוטעמת. כִּיתְרוֹן: הכ"ף בחירק מלא והת"ו אחריה בשוא נע³

ב יד גַּם-אֲנִי: במלעיל בדומה לו בהמשך פס כד

ב טו בְּמִקְרָה: הר"ש בצירי

ב טז לְחֻכָּם: העמדה קלה בלמ"ד בסגול המורה על מיועד. נִשְׁכָּח: כ"ף קמוצה

ב יט וַיִּשְׁלַט: הלמ"ד בפתח

ב כ לִיאֵשׁ: היר"ד בפתח

ב כא עָמַל-בּוֹ: געיה בעי"ן

ב כב וּבִרְעִיּוֹן: גם הבי"ת וגם העי"ן בשוא נח. שְׁהוּא: השי"ן בשוא⁴

ב כו וְלַחֲוָטָא: הטי"ת בסגול

ג א זִמְן: המ"ם בקמץ

³ בתהלים מה י בִּיקְרוּתֶיךָ בית בשוא ויר"ד בחירק במדויקים. לא: בִּיקְרוּתֶיךָ.

⁴ מנהג התימנים לקרוא שִׁי"ן השימוש במשנה ובתלמוד בשוא ולא בסגול.

ג ד לְשָׁחוֹק: שִׁי"ן שמאלית

ג יד שִׁירָאוֹ: געיה ביר"ד והרי"ש אחריה בשווא נע⁵

ג טו אֶת-נֶרְדֵּף: ללא ה"א הידיעה, לא "את הנרדף" כמו שמצטטים בטעות

ג טז מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרָשָׁע: הרי"ש בסגול. וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרָשָׁע: הרי"ש בקמץ

ג יח שָׁהִם-בְּהֶמָּה: השי"ן בשוא הה"א אחריה בסגול

ג כב אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׁמַח הָאָדָם: תיבת טוֹב בפשטא ותיבת מֵאֲשֶׁר בקדמא

ד א וְשִׁבְתִּי: מלעיל הטעם בשי"ן. אֲנִי: אל"ף בחטף פתח, והטעם בנו"ן, כן הדבר גם בפסוק ז. עֲשִׂיָהֶם: העי"ן בחולם והשי"ן אחריה בשווא נע

ד ח גַּם-זֶה הַבָּל: שתי תיבות רצופות מוטעמות בתביר ולא מרכא תביר כבחלק מהדפוסים, כן הוא הדבר גם בהמשך ו ב. וְעֲנִין רַע: היר"ד בפתח והרי"ש בקמץ

ד י וְאֵילָו: מונח באל"ף כטעם משנה והלמ"ד בחולם ורפויה ללא דגש

ד יב הַמִּשְׁלָשׁ: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע ורפויה ללא דגש

ד יד הַסּוּרִים: הה"א בקמץ והסמ"ך ללא דגש

ד טו הַמַּהֲלָכִים: געיה בה"א אך המ"ם אחריה בשווא נח

ה ז וְגִזְלֹ: הגימל בצירי. גָּבִה מַעַל גָּבִה: הה"א לא בפתח אלא בפתח גנובה⁶

ה ט בַּהֲמוֹן: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע.

ה י רַבּוֹ: במלרע

ה יא לַעֲשִׂיר: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע

ה טז וְכַעַס: במלרע, שם פועל ולא שם עצם. וְחָלִי: החי"ת בקמץ קטן והלמ"ד בשווא נח

ה יז אֲנִי: במלעיל. לְאֵכוּל-וְלִשְׁתּוֹת: התיבות מוקפות, אין מונח בתיבה הראשונה כבחלק מהדפוסים.

אֲשֶׁר-נָתַן-לֹ: געיה בנו"ן, כן הדבר גם בפסוק הבא

ה יח וְהַשְׁלִיטוֹ: במלרע, הטי"ת מנוקדת בחולם

ו ב זֶה הַבָּל: שתי תיבות רצופות מוטעמות בתביר. וְחָלִי: במלרע, הוא"ו בקמץ רחב והחי"ת חטופה

ו ג לֹא-הָיְתָה לֹ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה, דגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק

ו ו וְאֵלָו: במלרע

ו ח לַחֲכָם: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע, נכון הדבר גם לגבי מַה-לְעֲנִי בהמשך הפסוק וכן הדבר גם בהמשך הפרק

ז א הוֹלִדּוֹ: הוי"ו בקמץ רחב והלמ"ד בשוא נע

ז ב הוּא סוֹף כָּל-הָאָדָם: טעם טפחא בתיבת הוּא

ז ג מִשְׁחֹק: שי"ן שמאלית. יֵיטֵב לָב: טעם נסוג אחור ליר"ד

ז ח מַגְבֵּה-רֹוַח: התיבות מוקפות, אין טעם מרכא בתיבה הראשונה כבחלק מהדפוסים

ז י שֵׁהִימִים: מהפך כהטעמה משנית בשי"ן

ז יח אֶל-תִּנָּח: במלרע

⁵ הקורא בשוא נח עובר למשמעות של "ראיה" במקום "יראה".

⁶ הקורא הָה ha או הֶה hah משבש. יש פתח לפני הה"א, חלק קוראים אֶה ah, וחלק – וֶה wah.

ז	כא	מְקַלְלָךְ: למ"ד ראשונה בשווא נע וכ"ף סופית רפויה
ז	כג	אֶחָדָמָה: הכ"ף קמוצה ומוטעמת ⁷
ז	ג	מִשְׁחֹק: ש"ן שמאלית. ייטב לָב: טעם נסוג אחור ליר"ד
ז	ח	מַגְבֵּה-רֹוֹחַ: התיבות מוקפות, אין טעם מרכא בתיבה הראשונה כבחלק מהדפוסים
ז	י	שֵׁה־יָמִים: מהפך כהטעמה משנית בשי"ן
ז	יח	אֶל-תֵּנַח: במלרע
ז	כא	מְקַלְלָךְ: למ"ד ראשונה בשווא נע וכ"ף סופית רפויה
ז	כג	אֶחָדָמָה: הכ"ף קמוצה ומוטעמת
ז	כו	וּמוֹצָא: הצד"י בסגול. יִלְכֹּד בָּה: טעם נסוג אחור ללמ"ד
ז	כט	חֲשִׁבָנוֹת: החי"ת בחיריק חסר ובשי"ן אחריה דגש חזק ושווא נע
ח	א	פֶּשֶׁר: הפ"א בצירי
ח	ד	יֹאמַר-לֹו: געיה ביר"ד
ח	י	וְבָאוּ: הוי"ו בראש המילה בקמץ
ח	יא	פִתְגָם: הגימ"ל רפויה. בְּנֵי-הָאָדָם: געיה בב"ת השוואית
ח	יב	חֲטָא: הטי"ת בסגול. אָנִי: במלעיל. יִהְיֶה-טוֹב: געיה ביר"ד הראשונה ודגש חזק בטי"ת מדין דחיק.
		יִירָאוּ: היר"ד בחירק מלא והרי"ש אחריה בשווא נע
ח	טו	אֲשֶׁר-נָתַן-לֹו: געיה בנר"ן הראשונה
ט	א	וְעַבְדֵיהֶם: אין לקרא וְעַבְדֵיהֶם
ט	ב	כַּחֲטָא: הטי"ת בסגול
ט	ז	וְנִשְׁתָּה: געיה בשורק והשי"ן בשווא נע
ט	ח	וְשָׁמֶן עַל-רֹאשְׁךָ אֶל-יַחֲסֹר: טעם טפחא בתיבת וְשָׁמֶן
ט	ט	נָתַן-לָךְ: געיה בנר"ן הראשונה
ט	יב	בְּמִצּוֹדָה: הצד"י בחולם
ט	טו	וּמִצָּא בָּה: טעם נסוג אחור למ"ם. וּמִלֵּט-הָוָא: הלמ"ד בפתח
ט	טז	אָנִי: במלעיל
ט	יח	וְחוֹטָא: הטי"ת בסגול
י	א	זְבוּבֵי מוֹת: טעם נסוג אחור לב"ת הראשונה
י	ה	שִׁיטָא: הצד"י בקמץ
י	ח	יִשְׁכְּנוּ: השי"ן בשוא
י	ט	יִסְכֹּן בָּם: טעם נסוג אחור לסמ"ך
י	יג	הוֹלְלוֹת: כאן הלמ"ד השניה בשורק ולא בחולם
י	יז	בְּשִׁתִּי: השי"ן בשוא נע והטעם בתי"ו

⁷ משום מה מורגל בפי הציבור אֶחָדָמָה. דרשה מפורסמת על פרה אדומה, וצריך לתקן את הדרשנים...

י יח הַמִּקְרָה: המ"ם דגושה⁸

י כ יִגִּיד: הגימ"ל בצירי

יא א שֶׁלַח: השי"ן פתוחה ודגש חזק בלמ"ד, לשון ציווי
בבנין פיעל

יא ג אֶם-יִמְלֹא: הלמ"ד בשוא נע והיא נשמעת, לא: יִמְלוּ

יא ד בָּעֲבִים: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

יא ה בְּבִטָּן: ב"ת ראשונה שוואית. הַמִּלְאָה: כאן המ"ם דגושה, בשני מקומות אחרים: ללא דגש

יא ו יִכְשֹׁר: שי"ן קמוצה

יא ז לַעֲיִנִים: הלמ"ד בפתח

יא ט וְדָע: הדלי"ת בקמץ

יב ד וִיקוּם: הקר"ף בשורק לא בחולם

יב ה הָאֲבִינָה: הבי"ת בחירק חסר והי"ד אחריה בחולם מלא ובדגש חזק, אין לקרוא את הבי"ת בשווא

נח. וְסִבְבוּ: ב"ת ראשונה בשווא נע

יב ו וְתִשָּׁבֶר כֹּד: הוא"ו בשווא נע וטעם נסוג אחור לשי"ן; הבית בסגול

יב ז וִישָׁב: השי"ן בחולם

יב יא כְּדַרְבָּנוֹת: הטעמה משנית בדל"ת, והיא בקמץ רחב הר"ש בשווא נע והבי"ת רפויה ללא דגש

ובחולם⁹. וְכַמְשֻׁמְרוֹת: געיה בשורק, הכ"ף בשווא נח והשי"ן שמאלית, המ"ם בשוא. אֲסַפּוֹת: הסמ"ך
בקיבוץ והפ"א אחריה דגושה

יב יד כָּל-נַעֲלָם: העי"ן בשווא נח

שמות לג יב – לד כו:

לג יב הָעֵל: הטעם בה"א מלעיל

לג יד וְהִנַּחְתִּי: הוי"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח, הטעם בחי"ת

לג טז הָלֹא בִלְכַתְּךָ עִמָּנוּ: טעם טפחא בתיבה הָלֹא

לג יז עליית שני

לג יט וְקִרְאתִי בְשֵׁם ה' לִפְנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של הטעם

תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקִרְאתִי בְשֵׁם - ה' לִפְנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש את

קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְשֵׁם

לג כ עליית שלישי

לד א עליית רביעי

לד ב וְהִיָּה: הה"א הראשונה בשווא נח

לד ד עליית חמישי

⁸ דבר שאינו מצוי ב"מפּעֵל". בתהלים קד ג הַמִּקְרָה בַּמִּים עֲלִיּוֹתָיו המ"ם רפויה בשווא נע

⁹ יש ביטוי משובש "מילים פְּדוּרְבָנוֹת". מי שאומר כן מבטא כמעט את כל השיבושים האפשריים!!

לד הַבְּעֹנָן: העמדה בבִּי"ת להבליט את צורת המיודע. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה': טעם טפחא בתיבה בְּשֵׁם והבִּי"ת רפה¹⁰

לד ט וַיִּלְחָצְתָּנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)

לד י כִּי-נִוְרָא הוּא: תיבת נִוְרָא במלרע, אין טעם נסוג אחור לנו"ן

לד יא עליית ששי

שְׁמֶר-לֶךְ: המ"ם בקמץ קטן

לד יב הַשְׁמֶר: במלעיל

לד יג תַּתְּצוֹן תִּשְׁבְּרוֹן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע

לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנר"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה.

לד יח עליית שביעי

לד כא בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר: הבי"ת הראשונה בסגול ויש לקרא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון המורה על מיודע, הבי"ת השנייה בפתח

הפטרת שבת חול המועד סוכות יחזקאל לח יח – לט טז:

לח כב וַנִּשְׁפֹּטֶתִי: הטי"ת בשווא נח למרות הקושי

לח כג וְהַתְּגַדְּלִתִּי וְהַתְּקַדְּשֶׁתִּי: בשתי התיבות הדל"ת בחיריק

לט ב וְהַעֲלִיתִיד: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה

לט ד לְאַכְלָה: האל"ף בקמץ קטן

לט ו הָאֲיִים: גם האל"ף בחירק חסר

לט ח בָּאָה: במלרע

לט ט וְהַשִּׁיקוּ: שי"ן שמאלית

לט י וְשַׁלְלוּ אֶת-שְׁלִיָּהֶם: למ"ד ראשונה בשווא נע. וּבִזְזוּ אֶת-בְּזִיָּהֶם: זי"ן ראשונה בשווא נע

לא יא וַקְּבְרוּ שָׁם: טעם נסוג אחור לקר"ף

לא טו הַמִּקְבְּרִים: געיה בה"א אך המ"ם אחריה בשווא נח

וזאת הברכה:

לג ב מִרְבֶּבֶת: הבי"ת הראשונה בשווא נח¹¹, כן הדבר גם בהמשך פס' יז. אֲשַׁדֶּת: לפי הקרי הן שתי מילים

לג ג מִדְּבַרְתִּיד: הבי"ת בשווא נע עקב הדגש

לג ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ: טעם טפחא בתיבת בִישְׁרוֹן¹²

רָאשֵׁי עָם: טעם נסוג אחור לרי"ש

לג ו וְאֶל-יָמֵת: המ"ם בחולם

¹⁰ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ לעיל לג יט)

¹¹ יתכן שמי שחושש מהבלעת אות רשאי לקראו נע. בחלק מהחומשים כולל קורן הבי"ת מנוקדת בטעות בחט"ף פתח אך המקום היחיד בתורה ששווא זה הוא נע הוא בפרשת בהעלתך "ובנחה יאמר... רַבֶּבֶת אלפי ישראל"

¹² רבים הקוראים ההולכים בעקבות השיר ומשבשים את ההטעמה ע"י הטעמת תיבת 'ויהי' בטפחא ומדגישים את הבי"ת. השיר גורם לשיבוש נוסף: קוראים בישורן מלעיל.

לג ז לְיְהוּדָה: הַלֹּמֶ"ד בַּחִירָק מֵלֹא, הִירָ"ד הֵינָה חֶלֶק מֵהַחִירָק וְלֹכֵן אֵין בָּהּ נִיקוּד

לג ח עליית שני

וּלְלֹנִי: הַלֹּמֶ"ד הָרִאשׁוֹנָה בְּשׁוּא נח. בְּמִסָּה: הַבִּי"ת בְּשׁוּא לֹא בִּפְתַח

לג י מִזְבֵּחַד: הַבִּי"ת בְּשׁוּא נע ולא בקמץ או פתח

לג יג עליית שלישי

לג טו הָרִי-קָדָם: הַרִי"ש הָרִאשׁוֹנָה בְּשׁוּא נח¹³

לג טז שְׁכָנִי: הַטַּעַם בְּנִי"ן מִלְרַע

לג יז הָדָר: הַדְלִי"ת בַּקֶּמֶץ. וְהֵם אֶלְפֵי מְנִשָּׁה: תִּיבּוֹת אֵילוּ לְרֹב מוֹפִיעוֹת בְּרֹאשׁ הָעֵמוּד הָאֲחֵרוֹן, הַיּוֹת וְהַרְבֵּה קוֹרְאִים יוֹדְעִים אוֹתָם בַּעַל פֶּה יִשְׁנֵם רַבִּים שְׁאִינֵם מִקְפִּידִים לְקוֹרֵאם מִתּוֹךְ הַקֶּלֶף וְאוֹמְרִים אוֹתָם בַּעַל פֶּה¹⁴

לג יח עליית רביעי

לג יט שֵׁם יִזְבְּחוּ זְבַח־צֶדֶק: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבַת שֵׁם. יָמִים: הִירָ"ד בִּפְתַח וּדְגֵשׁ חֶזֶק בְּמִ"ם, רַבִּים שֶׁל

יָם'. וּשְׁפָנִי: שִׁי"ן שְׁמַאלִית. טְמוּנֵי חוֹל: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לִמ"ם

לג כֹּא וַיֵּתֵא: מִלְרַע! הַטַּעַם בְּתִי"ו בְּנִיגוּד לְקוֹרֵן וְדוּמִיּוֹ וְלֹא בִירָ"ד. הִירָ"ד עֲצָמָה מִנּוּקֶדֶת בְּצִירִי וְלֹא בִסְגוּל.

רִאשֵׁי עָם: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לִרִי"ש

לג כב עליית חמישי

יָרָשָׁה: מִלְעִיל הַטַּעַם בְּרִי"ש. הֵה"א לֹא בַּמִּפִּיק

לג כה וְכִימִיד: הַכִּי"ף בְּשׁוּא נח. דְּבִאָד: הַדְלִי"ת בַּקֶּמֶץ קֶטֶן

לג כז חֲתָן תּוֹרָה. יֵשׁ מִנְהֻגִים שׁוֹנִים, יֵשׁ מַעֲלִים אֶת כָּל הַמַּתְפַּלְלִים.

מְעַנָּה מִלְרַע הַטַּעַם בְּנִי"ן. אֱלֹהֵי קָדָם: הַטַּעַם נִסּוּג לִלִּמ"ד מִלְעִיל. וַיִּגְרָשׁ: בַּמִּלְעִיל

לג כח יַעֲרְפוּ טַל: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי שְׁתֵּי הַבְּרוֹת לִירָ"ד

קריאה לחתן בראשית:

וַיְהִי: גַם אִם יֵשׁ גְּעִיָּא בּוֹי"ו וְגַם אִם אֵין – הִירָ"ד בְּשׁוּא נח

א ג יְהִי אֹר: תִּיבַת יְהִי בְּמוֹנַח וְאֵינָה מוֹקֶפֶת לְזוֹ שְׁאֲחִרְיָה כְּבַחֲלֶק מֵהַדְּפוּסִים

א ה קָרָא לִילָה: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לִקו"ף

א ו לְמִים: הַלֹּמֶ"ד קְמוּצָה

א ט וַיְהִי-כֵן: תִּיבָה בּוֹדֶדֶת בְּתַחוּם הַסִּילּוּק (סוֹף פְּסוּק) וּמוֹטַעֲמַת בְּטַעַם זֶה בְּלִבָּד, כֵּן הַדְּבַר גַּם בַּהֲמִשָּׁךְ הַפֶּרֶק

א י יָמִים: הִירָ"ד בִּפְתַח וְלֹכֵן הַמִּי"ם אַחֲרֵיהּ בְּדִגֵּשׁ חֶזֶק, רַבִּים שֶׁל יָם' כֵּן הַדְּבַר גַּם בַּהֲמִשָּׁךְ פֶּס' כֹּב

א יא תִּדְשָׁא: גְּעִיָּה בְּתִי"ו וְהַדְלִי"ת בְּשׁוּא נח. תִּדְשָׁא: הַדְלִי"ת בְּרִבִּיעַ וְלֹא בְּזִקָּף. עֲשֵׂה פָרִי: טַעַם נִסּוּג

אַחֲרֵי לֵעִי"ן, וְכֵן בַּהֲמִשָּׁךְ הַפְּסוּק עֲשֵׂה-פָרִי, יֵשׁ לְהַעֲמִיד קְלוּת אֶת קְרִיאַת הָעִי"ן מִפְּנֵי גְעִיָּה. בְּשֵׁנֵי הַמִּקְרִים

דִּגֵּשׁ חֶזֶק בִּפְ"א הָרִאשׁוֹן אֶתִּי מִרְחִיק, וְהַשֵּׁנִי מִדִּין דְּחִיק

¹³ אין להשיג בחטף בתנ"ך קורן ודומיו

¹⁴ בעיה נוספת: הצבור מצטרף לקורא בסיום הזה ועלולים להחסיר את סוף הפרשה מהשמיעה מהקורא... והערה נוספת: לפעמים הקורא הוא גם הגבאי מחלק העליות בעיקר בשני וחמישי. קורה שהוא קורא את המילים האחרונות בעל פה תוך שהוא מחפש את העולה הבא... או את המגביה והגולל... לעתים המתפללים מתחלקים לקבוצות קטנות, ופעמים רבות קוראים נערים שאינם מנוסים, וזה פתח לתקלות

א יח וְלֹהֶבְדִּיל: געיה בשורק והלמ"ד בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

א כב וַיְבָרֶךְ: במלעיל וכן הדבר בכל המקרא

א כד וְחִיתוֹ-אֶרֶץ: געיה בחי"ת

א כט לֹא־כָלָה: האל"ף בקמץ קטן והכ"ף אחריה בשווא נח, כן הדבר גם בפס' הבא

א לא יוֹם הַשְּׁשִׁי: היחיד מבין ששת ימי הבריאה בה"א הידיעה

ב א וַיְכַלּוּ: היר"ד בשווא נח¹⁵. המילה הזו נקראת מלרע, הטעם בלמ"ד¹⁶.

ב ג שָׁבַת: לשון עבר, השי"ן קמוצה והבי"ת אחריה רפויה

הפסרת וזאת הברכה, יהושע א א-יח:

ז פְּכֹל־הַתּוֹרָה: בטעם זקף כך ההטעמה בכתר ארם צובה¹⁷

ח וְהָגִיתָ בּוֹ: דגש חזק בבי"ת מדין אתי מרחיק

יב וְלֹא־אוֹבִינִי: האל"ף אינה נשמעת, יש לקרא 'ולרובני'. הַמְנִשָּׁה: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע, יש

לשים לב להבדל בצורה לעומת קודמיו וְלֹא־אוֹבִינִי וְלֹא־יִלְגְּדִי

טו מְזַרְחַ הַשֶּׁמֶשׁ: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע כאילו כתוב מְזַרְחָה שֶׁמֶשׁ

קריאת שמיני עצרת לבני חו"ל, דברים יד כב – טז יז:

יד כג מַעֲשֶׂר: העי"ן בשווא נח

יד כד שְׁאֵתָ: השי"ן בשווא והאל"ף בצירי; אין להבליע את האל"ף, לא שְׁאֵתוֹ. יְבָרְכֶךָ: כ"ף ראשונה בשווא נח, על אף הקושי שבדבר. כן הדבר גם בהמשך הפרק

יד כה בִּיְדֶךָ: ולא בידך. הדלי"ת בשווא נע לא בסגול והטעם בכ"ף

יד כו תִּשְׁאָלְךָ: געיה בת"ו, האל"ף בקמץ רחב והלמ"ד בשווא נע. וְאַכְלָתָ שָׁם: טעם נסוג אחור לכ"ף ודגש חזק בשי"ן מדין אתי מרחיק

טו א עליית שני

טו ב לֹא-יָגֶשׁ: שי"ן שמאלית

טו ד יְהִי־בָךְ: געיה ביר"ד הראשונה ודגש חזק בבי"ת מדין דחיק

טו ו וְהַעֲבִטְתָּ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה, ועל אף הקושי, הטי"ת בשווא נח

טו ז תִּקְפֹּץ: הפ"א דגושה

טו ט קָרְבָּה: הקר"ף בקמץ רחב והרי"ש אחריה בשווא נע¹⁸. וְרַעָה עֵינֶיךָ: יש להקפיד, כבכל מקום אחר במקרא, על קריאת העי"ן שאם לא כן, משבש את משמעות הכתוב

טו יא לַעֲנִיךָ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה, הנ"ן בחירק חסר ולכן היר"ד אחריה

דגושה. וְלֹא־בִינֶךָ: הלמ"ד וגם הבי"ת בשווא נח, היר"ד בחולם והנ"ן אחריה בשווא נע: ול-אב-ינך

טו יב וַעֲבָדְךָ: הבי"ת בקמץ גדול ושווא נע בדל"ת, כן הדבר גם בהמשך פס' יח

טו יד וּמִיָּקְבָד: המ"ם בחירק חסר והיר"ד אחריה דגושה ומנוקדת אף היא בחירק חסר

¹⁵ וכן בהמשך קידוש ליל שבת: וַיְכַלּוּ. וַיְבָרֶךְ. וַיִּקְדָּשׁ

¹⁶ משום מה בקידוש ובתפילה אפשר לשמוע קוראים אותה מלעיל

¹⁷ המפליא הוא בעוד ב'נוסח ומקורותיו' מצדד ר"מ ברויאר להטעים בזקף כנוסח כא"צ, הרי בספרי המקרא לרבות כתר ירושלים הטעים ברביע כמו לניגוד "כָּל־הַתּוֹרָה: אֵד. "הַתּוֹרָה: ל". לא נתברר לי כרגע טעמו, ולכן עלינו לנהוג לפי כא"צ.

¹⁸ והקורא בשווא נח ובקמץ חטוף עובר לציווי.

טו טז **אֶהְבֶּךָ**: הַבִּלִּית בְּשׁוּא נַע

טו יז **תַּעֲשֶׂה-כֵן**: הַעֲמַדָה קֵלָה בַּתִּי וְדָגַש חֶזֶק בַּכִּי מִדִּין דְּחִיק

טו יח **בְּשִׁלְחֶךָ**: מִילָה זוֹ מוֹטַעֲמַת בַּקְדָּמָא טַעַם מַחְבֵּר, וְלֹא בַּפְּשֻׁטָא. לֹא בְּכָל הַחֹמְשִׁים רוֹאִים אֶת הַהִבְדָּל, לָכֵן אֵין לַעֲמֹד כָּאן

טו יט עֲלִיית **שְׁלִישִׁי**

טו כ **תֹּאכְלֶנּוּ**: הַכִּי בְּשׁוּא נַע וְלֹא בַּחֲטָף פֶּתַח

טו כֹּא **תִּזְבְּחֶנּוּ**: הַבִּלִּית קְמוּצָה

טז א **וְעָשִׂיתָ פֶּסַח**: הַפִּי אֶבְדָּגַש חֶזֶק מִדִּין אֶתִּי מִרְחִיק

טז ב **וְזָבַחְתָּ פֶּסַח**: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לְבִי

טז ה **נָתַן לָךְ**: הַטַּעֲמָה בַּתִּי, אֵין טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לְבִי

טז ו **לְשִׁכְן שְׁמוֹ שֵׁם**: תִּיבַת **שֵׁם** בַּתְּבִיר, אֵין לְהַסְמִיכָה לְתִיבָה שְׁלִפְנִיָּה בְּזִקָּף

טז ט עֲלִיית **רְבִיעִי**

טז יג עֲלִיית **חֲמִישִׁי**

בְּאַסְפֹּךְ מִגֶּרְנֶךָ: גַּם הַאֲלִי וְגַם הַגִּימָל בַּקֶּמֶץ קֶטַן

טז טו **בְּכָל תְּבוּאָתֶךָ**: בְּכָל בַּמֶּהֱפֵךְ וְלֹא בַּמֶּקֶף וְלָכֵן גַּם בַּחֹלֶם וְלֹא בַּקֶּמֶץ חֲטוּף

טז טז **יִרְאֶה כָּל-זְכוּרֶךָ**: בַּקְדָּמָא וְאִזְלָא וְלֹא בַּתְלִישָׁה (יֵשׁ חֹמְשִׁים שֶׁכֶּךָ הַגִּירְסָא בְּהֵם)

טז יז **נָתַן-לָךְ**: גַּעִיָּה בְּנִי

הַפִּטְרָת שְׁמִינִי עֲצֵרֶת לְבָנֵי חַיִּל מַלְכִּים א ח נד-סו:

נד **מִכְרַע**: הַכִּי דְּגוּשָׁה וּבְשׁוּא נַע. **פְּרָשׁוֹת**: שִׁי'ן שְׁמַאֲלִית

נה **וַיִּבְרָךְ**: בַּמַּלְעִיל

נו **וְאֵל-יִטְשֶׁנּוּ**: הַטִּי'ת בְּשׁוּא נַע¹⁹

נט **וַיִּהְיוּ**: וְאִי'ו הַחִיבּוּר בְּשׁוּא נַע, לְשׁוֹן עֵתִיד

ס **עַם ה' אֱלֹהֵינוּ**: טַעַם טַפְחָא בַּתִּיבַת **עַם**

סד **כִּי-עָשָׂה שֵׁם**: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לַעֲי'ן. **וְאֵת חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים**: טַעַם טַפְחָא בַּתִּיבַת **וְאֵת**

סו **וַיִּבְרָכּוּ**: הַרִי'ש בְּשׁוּא נַע. **וְטוֹבֵי לֵב**: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לַטִּי'ת

בְּגַלֵּל הַהֲכַנּוּת לַחֲגִים אֵין בְּכוּחֵי לְהַכִּין גְּלִיּוֹן מִיּוֹחַד לְקוּהֶלֶת וְלַחֲגֵי הַסּוּכוֹת.
לָכֵן לִפְנֵי פֶּרֶשֶׁת זוֹאת הַבְּרָכָה יוֹבֵאוּ עֲנִינִים מִקּוּהֶלֶת וּמַחֲגֵי הַסּוּכוֹת.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן. קוּהֶלֶת ג ד עֵת לְבָכּוֹת וְעֵת לְשִׁחּוֹק בַּקִּידוּשִׁין (פֶּא:): אִמְרוּ: וַח' יִסְלַח לָהּ (בַּמִּדְבָּר ל, ו ג) וְהִיא לֹא יָדְעָה, וְהִיתָה שׁוֹתָה יֵין, שְׁצָרִיכָה כִּפְרָה. כִּשְׁהִיָּה ר' עֲקִיבָא מַגִּיעַ לַפְּסוּק זֶה הִיא בּוֹכָה, וּמָה מִי שְׁנַתְכוּוֹן לֹאכּוֹל שׁוֹמֵן וְעֹלָה בִּידּוֹ חֵלֶב, אִמְרָה תּוֹרָה וְלֹא יָדַע וְאַשֶּׁם (וַיִּקְרָא ה, יז), מִי שְׁנַתְכוּוֹן לֹאכּוֹל וְכו' עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אִיסִּי בֶן יְהוּדָה אֹמֵר, וְלֹא יָדַע וְאַשֶּׁם עַל זֶה יָדּוּ כָּל הַדּוּוּיִם, ע"כ.

ובילקוט (פרשת ויקרא רמז תע"ט) ר' אלעזר בן עזריה אומר הרי הוא אומר כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה ... למען יברכה ה' אלהיך בכל מעשה ידיך (דברים כד, יט), קבע הכתוב ברכה למי שבאה על ידו מצוה בלא ידיעה, אמור מעתה היתה סלע צרורה לו בכנפיו ונפלה ממנו, ומצאה עני ונתפרנס בה, הרי הכתוב קובע לו ברכה, ע"כ. ולפי שני דרשות חז"ל אלו מתפרש יפה הכתוב, דמ"עת לבכות" כפי שר"ע בכה וכפי שאמר איסי בן יהודה שאנו רואים שהקב"ה חושב עלינו השגות לחטאים ועוונות, אז הוא גם "עת לשחוק", שהרי הקב"ה חושב עלינו גם את המצוות בשוגג ובלא ידיעה כאילו נתכוונו בהם.

עת לאהב ועת לשנא. כשבא "עת לשנא", והיינו כשראה אדם שעשה עבירה, וכדאמרו בפסחים (ק"ג:) שרק אז מותר לשנא, דוקא אז הוי "עת לאהוב", שיוכחו בדרך נכון, ואז יתרבה האהבה ביניהם, וכמו שאמרו בערכין (דף טז:): אמר ר' יוחנן בן נורי, מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי, שהייתי קובל עליו לפני רבן גמליאל, וכל שכן שהוספתי בו אהבה, לקיים מה שנאמר, אל תוכח לץ פן ישנאך חוכח לחכם ויאבהך (משלי ט, ח).

עת מלחמה ועת שלום. כשיבוא העת שהקב"ה יברך את עמו בשלום והיינו בביאת הגואל שאז הוי "עת השלום", אז יהיה "עת מלחמה", וכדכתיב "ויוצא ה' ונלחם בגוים הָהֵם (זכריה יד, ג)".

ב י הרב עמרם איזנשטיין נר"ו וכל אשר שאָלו עיני לא אצלתי מהם לא-מנעתי את-לבי מכל-שמחה כי-לבי שִׁמַּח מכל-עמלי וזה-היה חלקי מכל עמלי, [ולא הטעונו: וכל אשר שאָלו עיני לא אצלתי מהם לא-מנעתי את-לבי מכל-שמחה כי-לבי שִׁמַּח מכל-עמלי - וזה-היה חלקי מכל-עמלי:], מבואר שיוזה היה חלקי מכל עמלי מוסב על השמחה, וכמו שפירש באבן עזרא, וכן מבואר בתרגום, ובספורנו. ודברי רב ושמואל שהובאו בפרש"י, הם רק בדרך דרש.

ג יא את-הכל עשה יפה בעתו גם את-העלם נתן בלבם מבלי אשר לא-ימצא האדם את-המעשה אשר-עשה האלהים מראש ועד-סוף:

אם נפרש שהאדם יכול למצוא, ורק ימראש ועד סוף אינו יכול למצוא. לכאורה היה ראוי להטעים: מבלי אשר לא-ימצא האדם - את-המעשה אשר-עשה האלהים מראש ועד-סוף: וכיון שהפסיקו בימבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים, נראה שכוונת הכתוב שלא ימצא [בשלימות] שום מעשה ממעשי האלקים. אלא שאח"כ הוסיף ימראש ועד סוף, לומר שזה שלא ימצא האדם, זה בכל מעשי האלקים - מראש ועד סוף²⁰.

כא מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ: קשה למה הפסיקו בימי יודע רוח בני האדם, [ולמה לא הטעונו: מי יודע - רוח בני האדם העלה היא למעלה].

ומשמע כמו שביאר רבינו יונה בשערי תשובה (שער ב אות יט) שכוונת הפסוק לומר שאין ניכר בעולם הזה מי הוא באמת צדיק, וזהו שאמר ימי יודע רוח בני האדם כלומר מי יודע על צדיק [שהוא בגדר יאדסי] - יהעלה היא למעלה כלומר האם הוא צדיק באמת ורוחו עולה למעלה.

ז יד ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה נראה שיש כאן הדרכה לאדם, דאף שידוע שבין הטוב ובין הרע הבאים לאדם, אינם קיימים אצלו לעולם, שהרי גלגל הוא שחוזר בעולם, ואחר הטוב בא הרע, ואחר הרע בא הטוב. לכך בא הכתוב להזהיר וללמד שמי שיש לו הטוב, לא

²⁰ אולי יש לפרש שימראש הכוונה ליצירת מעשי בראשית, ויעד סוף הכוונה להנהגות השי"ת שאח"כ.

ידאג על הרע שעתיד לבוא אחריו, אלא "ביום טובה היה בטוב", ואע"פ שאחר הטוב יבוא הרע, לא ישית לבו לכך, כי שמא לא יבוא בימיו. ומי שיש לו רע, אין לו להצטער על הרע שיש לו, רק יש לו לשמוח בכך שיביט על הטוב שעתיד לבוא אחר הרע. וזה כוונת הכתוב "וביום רעה ראה", היינו תביט ותראה את הטוב שיבוא לך, ובכך תוכל לשמוח אף שכעת עדיין רע.

יב יד כי את-כל-מעשה האלהים יבא במשפט על כל-נעלם אם-טוב ואם-רע:

פירש"י: יכי את כל מעשה אשר אדם עושה, יביא האלקים במשפט. ולכך נקוד מעשה פתח, {כלומר שנקוד מעשה בסגו"ל שנקרא ג"כ 'פתח קטן', ולא 'מעשה' בציר"ה שהוא נקרא ג"כ 'קמץ קטן'}, והטעם למעלה, לפי שאינו דבוק לשם. והנה בדרך כלל כשרש"י כותב 'טעמו למעלה', כוונתו שזה 'מלעיל', וכאן אינו מוטעם מלעיל.

ונראה שכוונתו שכיון שתיבת 'מעשה' מוטעמת ב'זקף', [ולא מוטעם: כי את-כל-מעשה האלקים], מבואר שתיבת 'מעשה' אינה מחוברת להמשך. וכמו שכתב המאירי (נדפס בסוף ספר פירוש המאירי על התורה, שנדפס בלונדון שנת תשי"ז²¹): באה מילת 'מעשה' במוכרת, {כלומר בטעם מפסיק, הכורת מהתיבות שאחריו}, שהיא מוסבת על מעשה האדם, [ולא על 'האלקים'].

הרב גור-אריה צור נר"ו.

לאושפיזין²² אברהם והוא כנגד ספירת החסד

היינו דכתיב שאמר אברהם אבינו למלאכים והשענו תחת העץ (בראשית י"ח, ד'). ומובא בבראשית רבה (פרשה מ"ח, י') שכך אמר לו הקב"ה לאברהם, **אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך במדבר וכו', נשאתי מושיבם תחת ענני הכבוד שנאמר (תהלים קה, לט): פרש ענן למסך, הרי במדבר. ולו זו בלבד אלא גם בבואם לארץ, ולעתיד לבוא. בארץ מנין שנאמר (ויקרא כג, מב): בספת תשבו שבעת ימים. לעתיד לבוא מנין, שנאמר (ישעיה ד, ו): וספה תהיה לצל יומם.**

ועוד י"ל, לעומקו של מקרא, על הפסוק הנ"ל יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם ואקחה פת לחם, יקח נא מעט מים היינו בסוכות ושאבתם מים בששון (ישעיהו יב, ג), מע"ט ירמוז למקום בית המקדש אשר היה נמוך כ"ג אמה מעין עיטם, כרש"י עה"פ לבנימן אמר וגו' ובין פתיפו שכן (דברים לג, יב), וכן מע"ט ר"ת מעין עיטם. שם שאבו רוח הקדש בשמחת בית השואבה, מכח הכנסת אורחים של אברהם אבינו שאמר **יקח נא מעט מים.**

ורחצו רגליכם שנטהרים לכבוד הרגל, ואקחה לשון תפילה כנאמר קחו עמכם דברים (הושע יד, ג) ומובא במדרש ויקרא רבה שהוא לשון תפילה, והיינו תפילת חג, פת לחם היינו סעודת חג, והשענו היינו הושענות, והוא נטילת לולב, תחת העץ היינו מצות סוכה, תחת הסכך.

ואע"פ שהיה זה בניסן, היינו ניסן תשרי. כמובא בגזירה שוה ט"ו ט"ו²³. והיינו שקיים תשרי בניסן וניסן בתשרי. תשרי מלשון שורו וראו, וניסן מלשון נסים. וכאומרו, שורו בתשרי וראו מה היה בניסן, נסים של ענני כבוד, ונסים אלו תקיימו בתשרי, בחג הסוכות.

²¹ בעמ' 14, על הפסוק (לעיל ז א) יטוב שם משמן טובי.

²² עניין האושפיזין כמדומה שהוא די ידוע. בסוכות באים אבות העולם להתארח בסוכות עם ישראל. יתכן שהרבה אינם יודעים שכל עניין האושפיזין נמצא בזוהר ואינו מוזכר בתלמוד ובמדרשים. מקור הדברים בזוהר חלק ג עמודים קג קד. בלשון חז"ל אושפיזא הוא אכסניה, אבל בלשון הזוהר אושפיזא הוא אורח, לא רק באושפיזין של סוכות.

²³ ראה למשל בבלי שבת קלא ב.

ועוד י"ל, השענו תחת העץ. הושענא תחת הסכך. כלומר, מתי הוא הזמן שבו מתקרבים ביותר לקב"ה לצעוק הושענא, בסוכות, כשנמצאים ענני הכבוד. וענני כבוד היינו הסכך. א"ה. אולי אפשר להוסיף שבלשון חז"ל כל ארבעת המינים מכונים 'הושענא'. כידוע, נוהגים ליטול את ארבעת המינים בסוכה²⁴. ויש כאן רמז 'הושענו תחת העץ' – הושענא (לולב ומיניו) תחת הסכך.

והושענות אלו הן חסד ה' הנמשך עלינו דרך החסד של אברהם אבינו שעשה עם אושפיזיו. א"ה. כאן אברהם הוא האושפיז – המארח, במשמע המקובל, ואורחיו-אושפיזיו בלשון הזוהר כמו שנקט ידידנו נר"ו.

עתה נעבור לדברי ידידנו נר"ו לאושפיזין דוד והוא כנגד ספירת המלכות

וַיְהִי בְשָׁלֹם סָבוֹ. (תהלים עו, ג.).

זה שכתוב (עמוס ט' יא) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֵפֶת דָּוִיד²⁵ הַנִּפְלֵת. שנאמר בדוד "כֹּס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא וּבִשָּׁם ה' אֶקְרָא (תהלים קטז, יג)". כו"ס ישועות אש"א, אשא במספר קטן ה', יחד עם כו"ס היינו סוכה. סוכה שבה מתפללים על ישועות. אקר"א בגימ' אש"א. שהוא חמתנש"א לְכָל לְרֹאשׁ (דברי הימים א, כט, יא) והיינו מלכות הוא אושפיזין השביעי.

ומובא בזהר הק' דברים רע"ב כֹּס דְּבִרְכָה מְלָכּוּת. נהדח"ה וְשִׁטְיָה, כְּמוֹ וְטָחָר וְקִדְשׁוֹ (ויקרא טז, יט). הַטָּהָרָה מִימִין הַחֹסֶד. וְהַקְדָּשָׁה מִשְׁמָאל דְּגְבוּרָה. כֹּס דְּבִרְכָה מְלָכּוּת מִצַּד בִּינָה הַנִּקְרָאת אֱלֹהִים. וְנִקְרָא עֲטָרָה מִצַּד הַפֶּתַח. ח"י, מִצַּד יְסוֹד, הַנִּקְרָא שְׁלוֹם, שְׁנֶאֱמַר וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט אֲמַר מְרַחֵם יי (ישעיהו נד, י). מְלָא, מִצַּד תַּפְאֶרֶת. מְקַבְּלוֹ בְּשֵׁתִי יָדָיו, ה' ה'. והיא השביעית, והוא אושפיזין שביעי כנגד מלכות.

ועוד, כל משאת נפשו של דוד המלך לבנות בית המקדש. ואע"פ כן מנע ממנו הקב"ה תכלית זאת. ודוד בענוותנותו ויתר על משאת נפשו מפני רצון השם ונתנה לשלמה בנו. בזכות ענוה זו זכה להיות אושפיזין לשכינה. כמובא בחז"ל [פסחים קיט:] שֶׁמֶבִּין כָּל הָאוֹשְׁפִיזִין דּוֹד הוּא זֶה שִׁיקַח אֶת הַכּוֹס וַיֹּאמֶר לִי נָא לְבֶרֶךְ שְׁנֵאמַר כּוֹס יְשׁוּעַת אֲשָׁא. ולכאורה תמוה שהרי אין זה דרך הענוה. אלא לפי המובא לעיל מובן, שבענוותנותו ויתר על משאת נפשו לבנות בית המקדש. ואע"פ שהקב"ה מנע ממנו לבנות בית המקדש, מכל מקום, קבל זאת באהבה, להפוך את הדיעבד למצב של לכתחילה, כאומר: אם הקב"ה אינו רוצה הריני מוותר על מאויי לבי מפני רצונו. ועל זה נאמר: [פרקי אבות פרק ב משנה ד], בִּטְלָ רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ כְּדִי שֶׁיִּבְטַל רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ.

והוינן בה, מה הוא שאמר התנא כְּדִי שֶׁיִּבְטַל רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ. הרי באומרו כְּדִי, נראה הדבר כאילו עושה על מנת טובתו שלו ולא לשם שמים. אלא כך יש להבין: בִּטְלָ רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, ועד כמה יש להשתדל לבטל רצונך מפני רצונו? עד כְּדִי כִּד שֶׁיִּבְטַל רְצוֹן אַחֲרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ. וזה היה ויתורו של דוד המלך בענוותנותו. ואשר על כן זכה לשכינה הק'.

ומדוע רצה דוד המלך לבנות את בית המקדש כדי להשרות שכינה בישראל. וכאשר נושא את הכוס מיד שורה שכינה על ישראל ולכן אומר לי נאה לברך, כאומר תיתי לי, קבלתי שכרי שויתרתי לבני שיבנה ביה"מ. ומכיון שהיתה משאת נפשו להשרות שכינה בישראל, לכן זכה לאושפיזין שבזכותו תשרה שכינה בישראל.

²⁴ יש נוטלים את המינים בסוכתם לפני שהולכים להתפלל, או בסוכת בית-הכנסת לפני התפילה. המתפללים כותיקין אינם יכולים לעשות כן, ולכן לפני הלל הולכים לסוכת בית הכנסת לברך על הלולב. בבית-כנסת שאין לו סוכה נוטלים את המינים בבית הכנסת. והמתפללים במנינים מאוחרים יכולים ליטול ולברך בסוכתם לפני יציאתם מהבית. ²⁵ מכאן שהכתיב התקני של המלה דויד היא מלא יו"ד, כנטיית תנועה גדולה מוטעמת בהברה סגורה. נטיית העולם לכתוב דויד חסר בגלל הכתיב בנביאים ראשונים ובספר תהלים.

ועוד, כוס בגימטריה אלהי"ם. שמונים ושש. ומכיון שאמר בתהלים כו"ס ישועות אשא, שתהיה שכינת אלקים על ראשי, זכה להיות אושפיזין בזמן ישועות, בזמן סוכות.

על שבת שבתוך החג מוסיף ידידנו נר"י ולפניכם מבחר מדבריו.
יש לעיין מדוע נקבעה קריאת התורה של שבת חול המועד "רָאָה אֶתָּה אֱמֹר אֵלַי (שמות לג, יב)" וגו' בין בפסח בין בסוכות.
ומובא בחזקוני, בפרשת כי תשא, מה שקורין פרשה זו בשבת חולו של מועד לפי שהזכרה בה שבת באמצע הרגלים.
כלומר, כל פרשה שהוזכרו בה מקראי קדש, השבת מוזכרת בראש, כגון: פרשת אמור ויקרא כג, פס' ב-ה': דָּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מִזֵּדִי יְהוָה אֲשֶׁר-תִּקְרָאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מִזֵּדִי: שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְתוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ וגו' וממשיך במועדים: בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח וגו'. הרי שהזכיר הכתוב את השבת תחילה משום חשיבותה. ולכן אומרים בקידוש ליל שבת, תַּחֲלֶה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. וכן רובן של פרשות המועדים.

והיוצאים מכלל זה הן פרשת כי תשא ופרשת ראה, כמבואר:
בפרשת כי תשא, השבת אינה מוזכרת לפני המועדים אלא בתוך המקראי קדש, בין פסח לשבועות: **אֶת-חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וגו'**, שְׁשֶׁת יָמִים תִּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת: וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בַּכּוֹרֵי קִצִּיר חֲטִים וְחַג הָאֲסִיף תקופת השנה:

התחיל בחג המצות, את חג המצות תשמר, המשיך עם של שבת וביום השביעי תשבת, וסיים עם חג שבועות וחג האסיף. הרי שבת שבתוך המועדים והוא רמז לשבת חול המועד, הנמצאת בתוך הרגל. ואשר על כן תיקנו לקרוא קריאה זו בשבת שבתוך הרגל, היינו בשבת חול המועד.

ולפי דברי החזקוני, עיקר הקריאה היא כנ"ל, את חג המצות, וביום השביעי תשבות, וחג שבועות, וחג האסיף, אלא שמתחילין מ"ראה אתה אומר אלי", כדי שיהיו מספיק פסוקים לשבעה קרואים.

ועדיין יש לשאול, מדוע נכתבה השבת שבתוך המועדים דווקא כאן, ב"ראה אתה אומר אלי". והרי יכולה היתה השבת להיות גם כאן תחילה למקראי קדש, ולהכתב בתוך המועדים בפרשה אחרת.

ויש לעיין ב"ראה אתה אומר אלי", מה יש בה שאין בפרשות אחרות להיות אכסניה טובה לשבת שבתוך המועד.

ונראה בעליל, כי בפרשה זו יש חידוש של מציאת חן, לאחר מחילת העוון של מועשה העגל. כגון: וְאֶתָּה אֱמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם מִצֵּאתָ חֵן בְּעֵינַי וגו' וְעַתָּה אִם נָא מִצֵּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ וְאֶדְעָךָ לְמַעַן אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרָאָה כִּי עֲמַךְ הָיִיתִי וְגו' וּבְמַה יוֹדַע אֲפֹאֵר כִּי מִצֵּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעֲמַךְ הָלֹא בְּלִכְתָּךְ עָמְנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעֲמַךְ מִכָּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְאֶמֶר ה' אֵל מֶשֶׁה גַם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵעֲשֶׂה כִּי מִצֵּאתִי חֵן בְּעֵינֶי וְאֶדְעָךָ בְּשֵׁם.

ולפיכך י"ל, שלא מצא הקב"ה מקום חביב יותר לשַׁבֵּת שבתוך המועד אלא בפרשה זו שבה יש מציאת חן של משה רבנו וכל עם ישראל בעיני הקב"ה. ואין לך זמן יותר טוב למציאת חן מאשר חולו של מועד, שאז גם החול נהיה קודש והשבת קדש קדשים.

ולכן פתח משה רבנו ואמר **ראה** אתה אומר אלי. ויש לכאורה לתמוה, וכי כך יפנה עבד לרבו, **ראה!** אלא יש לומר, משה רבנו נקט כאן שם קודש של אחד מע"ב שמות הקודש, בשם **ראה**. והוא השם הקדוש של המלאך הממונה להראות תועים

דרכם. וכאילו אומר משה רבנו, ראה, נחני נא על ידי המלאך הק' המכונה בשם הקדוש ראה, איזו הדרך אשר אלך בה לראות חסדיו של מקום למצוא חן בעיניך. וכן בפרשת ראה מצינו כל המועדים מבלי שתקדים לכך השבת. לא בתחילתה ולא באמצעה. והוא בדברים פרק טז פס' א': שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח וגו'. ואשר על כן יש לשאול איך נאמר בה תחילה למקראי קדש. ולעומקו של מקרא ובשימת לב יש לומר כי המעיין יראה נכוחה שתקדים למועדים בפרשת ראה שבת הארץ המפורשת בפרק שלפניו, פרק טז פסוק א': מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמֵטָה. ואע"פ שאין זה סמוך ממש בפסוק שלפניו, מכל מקום מתקיים בו הכלל של תחילה למקראי קדש.

לא נתקררה דעת ידידנו והוסיף שאת משלו ויאמר
לענין המציאת חן שבפרשת כי תשא שבת חוה"מ
 מובא בגמ' סוטה מז. אמר רבי יוחנן שלשה חינוות הן. חן המקום על יושביו חן אשה על בעלה וכן מקח על מקחו.
 ובהסבר הדברים לפי פשטם, שהמציאת חן משפיעה על בחירת האדם ללא הגיון מסתבר על הדעת. מדוע יגור אדם במקום מסוים אע"פ שמקום אחר היה אולי יותר ראוי לו, וכן מדוע יקח לאשה דוקא זו ולא אחרת וכן מדוע ירכוש חפץ זה ולא אחר ואפילו בדמים יותר מרובים. אלא מציאת חן היא שמחליטה את הקניין.
 ולעומקו של דברים יש להבין מאמרו של ר' יוחנן, ששמו יו-חנן מעיד עליו על מציאת חן המיוחדת אשר לו לפני בוראו. ולו נאה ולו יאה²⁶ לדרוש בענין המציאת חן. מדוע נקט דווקא ג' חינוות אלו, שמהן כל החינוות שבעולם. ויש לומר, הא' הוא חן המקום על יושביו, המקום הוא הקב"ה הנקרא מקום, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. וכל המציאת חן היא מתנת שמים ממנו ית'. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם. הב' הוא חן אשה על בעלה. והיא מציאת חן של כנסת ישראל בעיני הקב"ה. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאתי חן בעיניך אני ועמד.
 הג' הוא מציאת חן של התורה הקדושה בעיני לומדיה. והיא הנקראת עריבות התורה. וזה שאמר ר' יוחנן, חן מקח על מקחו. והתורה נקראת לקח, כי לקח טוב נתתי לכם. ומשלשה אלה נגזרים כל החינוות שבעולם. וכן הוא אומר בפרשתנו אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך. ומעתה יובן, מדוע נסמכה פרשת שבת חול המועד לפרשת "ראה אתה אומר אלי". שאין לך פרשה מתאימה יותר לשבת חול המועד מאשר מציאת חן של עם ישראל בעיני הקב"ה, ומציאת חן של הקב"ה בעיני בניו, ומציאת חן של התורה הק' על לומדיה.
 ומציאת חן זו היא יסוד מצוות הראיה שברגלים. וכשם שבא לראות כן בא ליראות. במידה שאדם מודד כן מודדים לו. כמידת המציאת חן בעיני הבא לראות, כן מידת המציאת חן של הבא ליראות. ואפשר לומר שעולת הראיה נקראת על שם זה, שהמציאת חן בעיני ה' מעלה את חשיבות הראייה של הבא לראות כשם שבא ליראות.
 וזה גם המציאת חן שיש בארבעה מינים בכלל ובאתרוג בפרט שנאמר בו "מרגג למחזי" שהוא התרגום של כָּל עֵץ נְחֻמָּד לְמִרְאָה (בראשית ב, ט).

²⁶ מהפיוט הנאמר בליל פסח כי לו נאה (ביטוי מורכב מלשון חז"ל [מובא בגליון זה] אני אברך ולי נאה לברך) כי לו יאה. ושמעתי דרשן מביא את דברי חז"ל מהזכרון, 'אני אברך ולי נאה ולי-אך לברך! הוא גם הזכיר את המנוחה (שהספיד אותה) שהייתה 'יושנת' אצל איזו צדיקה... הבנתי שאין טעם להעיר.

ועוד, יש לעיין לעניין הלשון של המציאת חן. אומר הקב"ה למשה רבנו כי מציאת חן בעיני. ולפי הלשון קשה. שהיה צריך לומר כביכול שכך אומר הקב"ה מציאתי את חנך בעיני. ומה זה שאמר מציאת חן בעיני. והרי הקב"ה הוא המוצא ולא משה. וכן בכל עניני המציאת חן, לכאורה הלשון הפוך. שאומר משה להקב"ה **אם מציאתי חן בעיניך**. והרי לא משה מוצא אלא הקב"ה מוצא. והיה צריך לומר אם מציאת את חני בעיניך. ומדוע הפך הסדר. **א"ה**. זו שאלה לשונית כללית.

ויש לומר, שהרי כל עניין המציאת חן היא מתנת שמים מאת הקב"ה, לכן לא שייך לומר שהקב"ה הוא המוצא. והרי הוא היוצר של האדם והוא יצר את המציאת חן אצל האדם, לכן לא שייך לומר שהוא המוצא. אלא תיקון הוא כלפי מעלה. לומר מציאתי חן בעיניך ה'.

לכן אומר משה רבנו ועתה אם נא מציאתי חן בעיניך, למען אמצא חן בעיניך, כי מציאתי חן בעיניך אני ועמך, והקב"ה משיבו כלשונו, ואומר כי מציאת חן בעיני, וגם מציאת חן בעיני. ולא אמר מציאתי חנך, כביכול מסכים לתיקון של משה כלפי מעלה שלא יזלו הבריות לומר שיש מציאה לפני ה'. שהרי הכל מצוי לפניו, שהוא יוצר הכל, גם את המציאת חן. ואשר על כן יתפלל כל אדם לפני בוראו למציאת חן בעיני המקום שימציא חינו בעיני בריותיו, ושימציא חן תורתו לפניו.

הרב איתמר הרשקו נר"ו כשמשה רבינו החל לברך את עם ישראל לפני מותו. הוא פותח בשבחו של מקום וטובותיו עם ישראל וכשנגלה עליהם בהר סיני, ולא בחר בישמעאל או עשיו להיות לו לעם. וזאת למרות שפנה אליהם הקב"ה בתחילה. שיקבלו עליהם את התורה. לעשיו הייתה התגלותו של ה' בהר שעיר, ואילו לישמעאל היה זה בהר פארן.

שני המקומות האלו, היו נקודות ציון חשובות בדברי ימי ישראל במדבר. שכן מהר פארן נשלחו המרגלים ולשם חזרו, כשנגזרה הגזרה על ישראל שלא להיכנס לארץ. וביחד עם זאת לא שרתה השכינה על משה כבראשונה, וקול ה' רק היה נשמע כמדבר בינו לבין עצמו. ומשה שומע וכשבאו בסוף שנת הארבעים לקצה גבול ארץ אדום, שבה השכינה להתייחד בדיבור עם משה כבראשונה ובזה היה ה' להם לאור עולם, ושלמו ימי אבלם.

אך שני ההרים הללו היו המעכבים הגדולים, והמחסימים את ישראל – בכך שגרמו שלא יוכלו להיכנס לארץ כפי הראוי להם. במדבר פארן פעל כוחו של ישמעאל – בעל ה'חץ' השחוט בלשונו, שאף המרגלים יוציאו דיבת הארץ רעה. **א"ה**. לא ראיתי דבר משונה זה שכוחו של ישמעאל השפיע על המרגלים. ובגלל הדבר הזה, לא זכו יוצאי מצרים להיכנס בעצמם לארץ.

וכאשר קרבו ישראל לארץ אדום, פרץ ה' בעם בהסתלקות אהרון מעמם – יחד עם הגזירה על משה שלא יכנס לארץ. שעשיו גרם בכח השפעתו, למונע ממשה ואהרון להשתמש בכח שהורישם יעקב. אביהם – בפה. **א"ה**. לא ראיתי כן בשום מקום הוא מציין מקור מדברי רש"י על פן בחרב אצא לקראתך (במדבר כ, יח) עי' שם אבל לא נגע ולא פגע. ובמקום זאת נטלו הם את כוחו של עשיו – החרב. למרות כל זאת דווקא משם זרחה התשועה לישראל, כשכוח דבורו של משה עלה ונתעלה²⁷ עד כדי שהשכינה מדברת מתוך גרונו. ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יי פנים אל פנים (דברים לז, י). וזו הברכה היותר גדולה שיכול משה לתת לישראל – שיעיבו אל מקומם, את אותם כוחות שנטלו מהם עשיו וישמעאל [**א"ה**. ??] שזו הייתה גם מגמתם של האבות, להביא את הכוחות כולם לכלל ישראל. וכעת יכול משה לבוא אליהם ולבשרם – שעשו בנים לגבול קודשם. כשם שאברהם ביקש שיחיה ישמעאל ביראת שמים, וכפי שהכריז יעקב – שיבוא אל עשיו בהר שעיר לשפוט אותו.

²⁷ א"ה. ביטוי זה לקוח מהושענות הושענא רבה בפיט הפותח למען איתן למען ציר עזר וגתעלז ברכב וסוסי אש. בעל תורה תמימה טוען שצ"ל עלה ונתעלם, כי הכוונה לאליהו שעלה עד שנעלם מעיני אלישע.

ובכך הראה הקב"ה למשה את כל העתידות. עד ליום האחרון – בו שוחקים ישראל בפה מלא²⁸ על האומות, כשבא להם השכר לו קיוו וציפו בכל הזמנים. ובכל שנה ושנה בבוא חג הסוכות, שבים ומתעוררים העניינים האלו – כפי שאנו קוראים בהפטרות החג על מלחמת גוג ומגוג, והשלמת נקמת ה' בגויים. והיד החזקה המכניעה את עשיו, יחד עם מורא השמים שנגלה על ישמעאל – נעשים ונראים לעיני כל ישראל כשלמולם עולים ומתעלים כל ישראל לכלל קדושים – כָּל קְדָשִׁים עַמֶּךָ (זכריה יד, ה).

לג ט בן לאשרי האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו. פירש"י: אבי אמו מישראל וכו' שהרגו בעגל. והקשה החיד"א (פני דוד אות י"ג), דהא הדין הוא דאין הבן נעשה שליח להכות לאביו, אף אם הוא שליח ב"ד ואביו רשע, ונכנס ליישב בדוחק. ולענ"ד נראה, דשאני הכא, שהרי משה רבינו אמר להם ציווי מיוחד להוראת שעה כדכתיב "כה אמר ה' וגו' והרגו איש את אחיו (שמות לב, כו)", ובאופן כזה אין שום שאלה, דהרי ברור שאסור להקריב אדם, ואעפ"כ כשאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו "קח את בנך", ואמרו רז"ל (בראשית רבה פנ"ו ד', ובפירוש מהרז"ו שם) שבא השטן לאברהם אבינו ע"ה בשאלה זו ואמר לו: הלא אמרת לכולם שאין חפץ ה' בקרבן אדם, ואתה בעצמך עובר על דבריך. והשיב אברהם אבינו: אין לי שום שאלה וקושיא על דברי ה'. וכמו כן כאן ששמעו ממה רבינו ע"ה "כה אמר ה'", לא היה לזה שום שאלות וקושיות. אחר כך עיינתי וראיתי שגם החיד"א התחיל בדרך הפשוט אבל לא כדרכינו וכו', והרואה בעיון, יבין שכל דבריו אינם מתרצים השאלה, ולפי דבריו אין שום היתר אלא אם כן תגיד כדברי שהיה בזה ציווי מפורש לפי שעה בשמו ית' כנ"ל. ועיין שם דאחר כל הכרכורים הוכרח להזכיר סברא של הוראת שעה, אבל כתב שהיה מטעם סכנה שלא יעמדו ישראל נגדם. ותמהני מי הכריחו לומר כך, הרי כל ישראל נתבהלו בראותם פני משה שהיה מנהיגם החביב, ורק ע"י טענת השקר של הערב רב "פי זה משה האיש גו' לא ידענו מה תהיה לו (פס' א)", בקשו מנהיג אחר, ואיך יעלה על דעת מי שהוא שיתקומם נגד משה רבינו ע"ה, שכבר ראו יכלתו בשמים ובארץ וביס, אבל הדבר פשוט כדברינו באין צורך לנותן טעם. **א"ה**. מצינו במתאוננים ובמרגלים ובעדת קורח שנתקוממו במרע"ה.

ילקוט סופר. ויעל משה מערב'ת מואב אל הר נבו ראש חפס'ה אשר על פני ירחו. ואיתא בספרי: ויעל משה עליה הוא לו, ואינה ירידה. וצ"ב איזה עליה הוא לו במה שעלה למות במדבר. ויובן על פי דברי העקידה (שער ק"ה) שכתב, כי לא היה חסרון במשה שלא זכה למיתה כמו חנוך ואליהו, אלא אדרבא, גדול כוחו, שבבוא יום פקודה להפריד נפשו, נעשה ההפרדה היותר שלימה בין גופו הגשמית לנפשו הרוחנית באופן שלא נשאר שום קשר וחבור כלל ביניהם. וזה הוא תכלית הנרצה מהקב"ה כאמור "וישב העפר על הארץ כשהיה, וחרוץ תשוב אל האלהים אשר נתנה (קהלת יב, ט)", והיינו העפר ישוב אל הארץ מבלי עירוב רוחני, וחרוץ תשוב אל האלהים מבלי עירוב גשמי. ועל כן לא היה במשה שום טומאה כלל, כי טומאת מת אינו מצד הגוף, כי עפר אינו מטמא, רק הוא מצד הנשמה, שלא נעשה בו פירוד גמור, ונשארו בגוף ענינים רעים מזיקים ומטמאים, ועל כן הנשמה עולות ויורדת כל י"ב חודש. אמנם אצל משה נעשה הפרדה גמורה בין גופו לנפשו, ולא נשאר שום קישור וחיבור כלל ביניהם והיה כולו טהור. משא"כ אצל אליהו ז"ל היה צריך לבוא רכבי אש להפריד הקישור ולעשות פירוד בין הדבקים ע"ש. ומבואר מזה כי על ידי שלא עלה חי לשמים כמו חנוך ואליהו ז"ל, אלא עלה

²⁸ מהרב מלבי"ם. **אז ימלא שחוק פינו** (נחלים קס, ה) שהשחוק הנמצא בלבנו עתה ואינו יכול למלאות את פינו. אז ימלא פינו ממנו, ולשוננו הרוגן עתה בחלום בלא תנועה רק בכח ולא בפועל, אז ימלא רגה וזולת זה ההבדל היה הדבר אצלנו כאלו כבר יצא אל המציאות בעת היינו כחולמים אז, ר"ל אצל הגוים יהיה זה דבר חדש והם יאמרו אז, הגדיל ה' לעשות עם אלה, כאלו הדבר התחדש אז, אבל אצלנו אינו דבר חדש, כי כבר היינו שמחים הגדיל ה' לעשות עמנו כבר שמחנו ע"ז בעבר, בעת היינו כחולמים ראינו ושמחנו בעת החזיון על שהגדיל ה' לעשות עמנו, והוא אצלנו שמחה ישנה [צ"ל יְשָׁנָה! פלא, כי הרב מלבי"ם היה בקי בדקדוק] ששמחנו בה מראשית קדומים, כי היה הדבר ברור אצלנו כאלו כבר יצא אל המציאות בעת ראינוהו במחזה.

להר נבו למות שם, ושם נעשה בין גופו ונפשו הפרדה גמורה, עד שהיה יכול הקב"ה להתעסק עמו כי היה טהור, יען שלא נשאר חיבור וקישור כלל בין גופו ונפשו, ובזה נתעלה מאד על כל שאר בני אדם.

לד ט אבני נזר. ויהושע בן נון מלא רוח חכמה. במדרש (דב"ר סוף פ"ט) כשראה מרע"ה גדולתו של יהושע אמר טוב מאה מיתות ולא קנאה אחת. וקשה להבין שתמצא אצל מרע"ה מידת הקנאה ח"ו. וי"ל כי גנות הקנאה היא שאינו מסכים לגדולתו של פלוני שהעניקה לו הגדולה מהשי"ת, אבל במרע"ה הרי היה באמת רצונו של השי"ת שהוא יהיה גדול מיהושע, אך גרם החטא שלא נתקיים כביכול רצון השי"ת בזה, ועל זה היתה קנאת מרע"ה (נאות הדשא ח"א עמוד ר"ל). **א"ה**. לא הבנתי את דבריו.

שמעתי בשם הרב יעקב קמנצקי ז"ל על דברי המדרש ילקוט שמעוני פרשת בחקותי רמז תרפב אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה לגן עדן, אמר לו ליהושע כל ספיקות שיש לך שאל, א"ל רבי כלום הנחתיך [שעה אחת] והלכתי למקום אחר, לא כך כתבת בי ומשחתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל (סמות לג, יא) מיד תשש כחו של (משה) [יהושע] נשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות, בקשו כל ישראל להרגו, א"ל הקדוש ברוך הוא לומר לך א"א, לך והטרד אותם במלחמה שנאמר (בתחילת יהושע) ויחי אחרי מות משה וגו', וכתוב בעוד שלשת ימים, הנינו לך צידה (סדר המלים שונה במקרא מהמובא כאן). ושאל הרב ז"ל, הלוא באמת לא היה למשה שום דבר לחדש ליהושע, ושאלה נוספת משמע שהחלו את המלחמה מוקדם יותר, מה היה צריך לקרות. תשובת הרב ז"ל (אם הבנתי נכונה לפי ששמעתי מתלמיד), נכון לא היה למשה מה להוסיף ליהושע, אלא שיהושע היה צריך לשאול מה כוונתך במלים 'כל ספיקות...', ואז מרע"ה היה עונה, תזכור שעם זה אני הרב ואתה תלמיד. ואז היו מתעכבים איזה זמן לחזור שוב על התורה, ורק אז להכנס לארץ. אבל בגלל התקלה הזו החל כיבוש הארץ מוקדם יותר.

בין לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר **גליונות** (jewishoffice.co.il)

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא לחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺